

Kapitalizem povzročil ve svetovni vojni

Premier Stalin naznačil novo petletko za Rusijo

OLILNA KAMPANJA ZAKLJUČENA

11. febr.—Generalis-
Stalin je v svojem govoru na
večer prvih splošnih volitev
1937 dejal, da je kapitali-
zma povzročil dve svetovni voj-
ni. "Marksiisti trdimo, da kapi-
talistični sistem svetovne ekono-
mike skriva elemente krize v se-
bi," je dejal. "Kapitalizem gre-
di na uničenje samega sebe. V te-
kuri se kapitalistični svet
pobližuje dva sovražna tabora in
na sledi.

Vojni katastrofi se bi morda
moglo izogniti, če bi se izvedla
redistribucija tržnišč in
povečala materialna med dežela-
mi v skladu z ekonomskimi po-
bami, toda to ni mogoče pod
kapitalističnim sistemom. Prva
svetovna vojna je izbruhnila kot
sledica gonje za tržnišči, kakor
je druga svetovna vojna. Tr-
žišča se ne more, da je bila dru-
govrstna vojna kopija prve
vseh značilnosti.

Zavedati se moramo, da glav-
ni tistične države—Nemčija,
Italija in Japonska—so pred na-
dom na zavestne države za-
vele ostanke buržuaznih svo-
bod. Ustanovile so brutal-
no in teroristične režime in raz-
širile, da bojejo dominirati ves

Vstop sovjetske Rusije v dru-
govrstno vojno proti osovražnim
am je ojačil protifasistični
otaf za vojne. Zmagala je
protifasistična koalicija Sovjet-
e unije, Amerike, Velike Bri-
tanije in drugih svobodoljubnih
stav.

Sovjetski socialni sistem se je
križi izkazal za sposobnejši
kot pa nesovjetski socialni
temi. To pomeni, da naša ob-
na organizacije je bolj od dru-

Stalin je v svojem govoru na-
novo petletko za Rusijo.
je je povečanje produkcije
da, olja, živil in drugih po-
ščin. On je napovedal, da
odmerjanje živl kmalu od-
vje in da bo vlada storila
kar je v njeni moči, da se
da življenjski standard prebi-
ceve sovjetskih republik.

Okrog 100.000 sovjetskih
volitvanov se je udeležilo
lošnih volitev. Svoje glasove
oddali 1400 kandidatov za
se vrhovnega svetovja (parla-
ment). Volitve so se vršile v
miseri živahnosti, igranja
in razvilih zastav.

Primesečna volilna kampanja
bila zaključena v soboto. Vo-
lji Sovjetske unije so v tej
vali volice, naj izrečejo še
jo zaupnico sovjetskemu si-
mu kot so jo pri volitvah 1.

Volitve so bile tajne, toda vo-
se niso imeli izbire glede kan-
datov. Glasovali so za kandi-
da na bazi reprezentacije. Na
okih 300.000 prebivalcev pride
se poslanec.

Vsi volici so se identificirali
potnimi listi. Na glasovnici so
ko podčrtali ime kandidata.
pa ga zbrisali. Zadržje je po-
milo opozicijo, prvo pa odo-
steno kandidata in sovjetskega
stema. Pri volitvah 1. 1937 je
mo 500.000 volitev izrazilo o-
ak državljan v starosti 18 in
let kakor tudi vojaki ki se
hajajo zunaj Rusije.

ga japonskih anar-
stov ustanovljena

Tokio 11. febr.—List Asahi po-
da, da je bila ustanovljena Li-
japonskih anarhistov z glav-
nim sediščem v Tokiju. Poroči-
se omenja, kakšna bo njena

Domače vesti

Obisk

Chicago.—Glavni urad SNPJ
so v soboto obiskali Jennie in
Joseph Oblak iz Milwaukeeja
ter John in Andrew Oblak iz
Walalla, Oregon.

Uspešen shod

Chicago.—Zadnji petek zvečer
se je v dvorani SNPJ vršil uspe-
šen shod pod okriljem SANSove
podružnice, na katerem je govo-
ril dr. Robert Neubauer, načel-
nik misije Jugoslovanskega rde-
čega križa. Predvajanje je bil tu-
di zvočni film "Osvobojenje
Ljubljane" in "Vrba," ki poka-
zuje rojstno hišo pesnika Fran-
ceta Prešerna. Shoda se je ude-
ležilo okrog 400 ljudi, ki so pri-
pevali \$939 v sklad za zgraditev
otroške bolnišnice v Sloveniji.

Nov grob v Ohlu

East Palestine, O. — Dne 7.
febr. je v bolnišnici umrl Frank
Maček, star 81 let, rojen v Čr-
nem vrhu nad Idrijo. Zapušta
dva sinova in šest hčera—Alber-
ta v E. Palestini, Franka v Gi-
rardu, O., Martho Stanovnik v
E. Palestini, Pauline Likovich,
Louis Serjak in Florence Maček
v Bessemerju, Pa., Ano Drešar
v Chicagu in Mary Mrak v Rock
Springsu, Wyo.

Iz Minnesote

Duluth, Minn. — V bolnišnici
St. Mary, kjer je bil 10 mesecev,
je 11. febr. umrl John Zobe, ro-
jen v Towerju, Minn., in veter-
an prve svetovne vojne. Zapu-
šča ženo in več mladoletnih o-
trok. Bil je član KSKJ.

Eveleth.—Mary Lenich (prej
Smoltz) je prejela pismo iz sta-
rega kraja, v katerem ji poroča-
jo, da je v vasi Dolnje Laze pri
Ribnici umrla njena mati v sta-
rosti 77 let.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Zadnje sredo je v
Collinwoodu umrl Martin Kot-
nik, star 64 let, doma iz vasi Bri-
tof na Gorenjskem in v Ameri-
ki 39 let. Od 1929 je vodil trgo-
vino z železino. Bil je član
WOW. Tukaj zapušta ženo, dva
sinova in tri hčere, v starem
krajpu pa tri brate in sestro.—V
West Parku je umrla Barbara
Puljar, ki je bila paralizirana
zadnjih pet let. Bila je članica
HBZ. Zapušta moža in sina.—
Častno je bil odpuščen iz arma-
de Louis Somrak, kakor tudi
Louis Kozelj, oba iz Collin-
wooda. Zadnji je bil odpuščen
v Nemčiji, kjer se je takoj javil
za civilno službo v okupacijski
armadi.

Prometna stavka v Philadelphiji

Federalna vlada
posegla v konflikt

Philadelphia, Pa. 11. febr.—
Promet v tem mestu je bil us-
tavljen danes jutraj zaradi
stavke proti Philadelphia Trans-
portation Co. Stavko je oklica-
la unija transportnih delavcev,
včlanjena v Kongresu industri-
skih organizacij.

Unija je predložila kompaniji
več zahtev, med temi eho glede
zvišanja plače za 25 centov na
uro. Zahteve so bile odbite in
sledil je oklic stavke. V tej je
zavojevanih čez 9600 delavcev.

Promet cestne železnice in av-
tobusov je ustavljen. V kon-
flikt med unijo in kompanijo je
posegla federalna vlada. V me-
sto je dospel reprezentant de-
lavskega departmeta, da izrav-
na konflikt. Posledice stavke
bodo čutili vse industrije, ker
delavci ne bodo mogli priti v to-
varne.

Protibritske demon- stracije v Egiptu

Čez 80 ljudi
ranjenih v bitkah

Kairo, Egipt. 11. febr.—Čez 80
ljudi je bilo ranjenih v bitkah
med policijo in dijaki, ki so sle-
dile demonstracijam proti Veliki
Britaniji. Demonstracije so bile
organizirane v znak protesta
proti stalšcu Velike Britanije
glede revizije pogodbe, sklenje-
ne z Egiptom.

Policija je aretirala 150 štud-
entov. Demonstracije so sledi-
le masnemu shodu študentov u-
niverze Fuad. Policija je obko-
čila čez 3000 demonstrantov, ki
so skušali prekorčiti most na
reki Nil in priti v osrčje mesta.
Bitke so nastale, ko so dijaki
začeli metati kamenje na poli-
caje. V akcijo so bile pozvane
britske čete, ki so vzpostavile
red.

Pogodba, sklenjena med Veliko
Britanijo in Egiptom 1. 1936,
določa vojaško zvezo med drža-
vama. Na podlagi te pogodbe
Velika Britanija vzdržuje svoje
vojaške čete v Egiptu. Demon-
stranti so zahtevali odpoklic
britskih čet iz Egipta.

Govorniki na masnem shodu
so napadali britskega poslanika
W. Killearna in egiptskega zu-
nanjega ministra Hamida Bada-
wina. Trdili so, da je slednji
lutka in agent britske vlade.

Churchill dospel v Washington

Tajni razgovori
v Beli hiši

Washington, D. C. 11. febr.—
Bivši britski premier Winston
Churchill je dospel v Washing-
ton iz Floride. Takoj po prihodu
v mesto je odšel v Belo hišo,
kjer je imel tajne razgovore s
predsednikom Trumanom.

Namen pričakovane
Churchillovega obiska Trumana
v Beli hiši ni bil razkrit. Mne-
nje prevladuje, da je s Truma-
nom razpravljalo o ameriškem
posojilu v vsoti \$3,750,000,000
Veliki Britaniji. Trdi se, da je
hotel Truman dobiti točne infor-
macije o diskuzijah med Churchil-
lom, Stalinom in pokojnim
predsednikom Rooseveltom na
konferenci v Jalti na Krimu.

Churchill je dospel z letalom
na letališče v Washingtonu. Naj-
prej se je oglasil v britskem po-
slaništvu, potem pa je odšel v
Belo hišo. Churchill se je izog-
nil sestanku s časnikarji.

Bivšega premierja sta spreje-
la in pozdravila, ko je letalo pri-
stalo na letališče, britski poslan-
nik Halifax in admiral William
Leahy, šef Trumanovega štaba.
Po zaključanju razgovora s Tru-
manom v Beli hiši je Churchill
zapustil Washington in se vrnil
v Florido.

Hitlerjeva osebna zastava najdena

Berlin, 11. febr.—Osebna za-
stava Adolfa Hitlerja je bila naj-
dena v Pionu, provinca Schles-
wig-Holstein. Našel jo je neki
mornarični častnik. Zastava je
12 čevljev dolga in osem čevljev
široka s črno svastiko v belem
okviru in štirimi zlatimi orli v
kotih. Razobešana je bila na po-
slopih v vsakem kraju, v kate-
rih je Hitler stanoval.

Odhod nemških ujetnikov iz Kanade v Anglijo

Winnipeg, Man., Kanada, 11.
febr.—Več tisoč nemških vojni-
h ujetnikov je zapustilo ujetniško
taborišče pri Lethbridgu, v kate-
rem so bili štiri leta, in odpoto-
valo v Halifax. Tam se bodo u-
krcali na parnike, ki bodo odri-
nili proti Angliji. Ujetnike bo-
do uposlili pri rekonstrukciji
angleških mest, ki so bila tarča
bombnih napadov.

PREISKAVA BRIT- SKE POLITIKE V INDOANEZIJ

Višinski predlaga usta-
novitev posebne
komisije

PONUDBA HOLAND-
SKE VLADE

London, 11. febr. — Viharna
debata na seji članov varnostne-
ga sveta Združenih narodov se
obeta, ker je ruska delegacija
podprla zahtevo glede preiskave
britske politike v Indoneziji.
Britski zunanji minister Ernest
Bevin se je odločno izrekel proti
preiskavi.

Andrej Višinski, ruski podko-
misar za zunanje zadeve in na-
čelnik sovjetske delegacije, je
dejal, da dogodki v Indoneziji
lahko ukrešajo iskro, ki bo za-
netila novo svetovno vojno. On
je predlagal imenovanje poseb-
ne komisije, ki naj bi šla v In-
donezijo in preiskala položaj.
Komisijo naj bi tvorili represen-
tanti Rusije, Velike Britanije,
Amerike, Kitajske in Holandije.
"Dolžnost Združenih narodov je
podvzeti akcijo, da se odvrne
nevarnost izbruha novega kon-
flikta," je rekel Višinski. "Veli-
ka Britanija in Holandija sta se
izrekli proti imenovanju komisi-
je in preiskavi, kar skušata ne-
kak zakriti."

Zahteva načelnika ruske dele-
gacije glede preiskave situacije
v Indoneziji je razkačila Bevi-
na. On je zanikal obdolžitev, da
navzočnost britskih čet v Indo-
neziji ogroža svetovni mir, za-
eno pa je ponovil trditve, da so
bile čete poslale v Indonezijo,
da vzpostavijo mir in red. Vi-
šinski je odgovoril, da fraza gle-
de vzpostavitve miru ne drži.

Elco van Kleffens, holandski
zunanji minister in načelnik ho-
landske delegacije, se je posta-
vil na stran Bevina. Dejal je, da
vojna nevarnost je le v domišlj-
ji Višinskega. Holandske čete
ne zatirajo gibanja za neodvis-
nost, temveč se bore le proti te-
rorizmu.

Višinski je osmešil Kleffenso-
vo izjavo, da se čete bore proti
terorizmu. "Kleffens je priznal,
da indonezijsko silo tvori 80,000
dobro oboroženih mož," je dejal.
"Teh se ne more smatrati za
bandite in teroriste, temveč za
organizirano armado, ki je šla v
borbo za neodvisnost Indonezije.
Argument članov holandske in
britske delegacije, da so dogo-
dki v Indoneziji notranja zadeva,
ne drži. Provizije čarterja Zdru-
ženih narodov so v skladu z
našo zahtevo glede preiskave si-
tuacije v Indoneziji."

Batavia, Java, 11. febr.—Tre-
peča Indonezija je dobila prvo
zdravilo za svojo politično ne-
prebavo, ki je postala akutna
pred šestimi meseci, ko je Ja-
panska kapitulirala pred zavez-
niki. Izgleda, da zdravilo ji ne
bo pomagalo.

Zdravilo je prišlo v obliki po-
nudbe holandske vlade, "da bo
Indonezija dobila neodvisnost v
okviru holandskega imperija v
našem času." Ponudba je bila
predložena Achmedu Sjahiru,
predsedniku vlade nepriznane
indonezijske republike. V bistvu je
ponudba le deklaracija namenov
holandske vlade. Očitno je, da
Holandija, ki ima oporo pri Ve-
liki Britaniji, ne bo priznala in-
donezijske vlade, ki je bila formi-
rana 17. avgusta preteklega leta.

Laski zahteva uni- čenje atomskih bomb

London, 11. febr. — Profesor
Harold L. Laski, načelnik ekse-
kutivnega odbora britske delav-
ske stranke, je zahteval takoj-
šnje uničenje atomskih bomb.
Dejal je, da mir ne bo dosežen,
če ne bodo razkrile tajnosti pro-
dukcije atomskih bomb vsem
državam.

Browder bo obiskal Rusijo?

Akcija za izključitev
iz komunistične
stranke

Washington, D. C. 11. febr.—
Earl Browder, odstavljivi vodi-
telj komunistične stranke, ki je
vložil prošnjo pri državnem de-
partmentu za potni list, ker ho-
če odpotovati v Rusijo z namé-
nom, da se pobota s Stalinom.

To dejstvo je bilo pravkar raz-
krito. Doznavajo se, da so se čla-
ni eksekutivnega odbora komu-
nistične stranke soglasno izrekli
za izključitev Browderja iz
stranke.

Zdaj še ni znano, ali je Brow-
der dobil zagotovilo, da lahko
pride v Moskvo, preden je vložil
prošnjo za potni list pri držav-
nem departmentu. On je prišel
v nemilost pri drugih voditeljih
ameriške komunistične stranke,
ker je zavrgel teorijo razredne
borbe in se izrekel proti likvi-
daciji srednjega razreda.

Zveza med severno in južno Korejo

Sporazum med
ruskimi in ameriškimi
avtoritetami

Seoul, Koreja, 11. febr.—Skup-
ni komunik o izidu konference
med reprezentanti Rusije in
Amerike omenja dosego spora-
zuma in vzpostavitev zveze med
severno in južno Korejo. Južno
Korejo so zasedle ameriške čete,
severno pa ruske.

Naznanilo o vzpostavitvi zve-
ze je najboljša novica za Korej-
ce. od kapitulacije Japonske
pred zavezniki, ki je končala
štiridesetletno japonsko eko-
nomsko, politično in vojaško
dominacijo. Sporazum določa
obnovo železniškega in vodnega
prometa med severno in južno
Korejo. To pomeni, da bo riž
iz južne Koreje prihajal v se-
verno Korejo.

Sedanja razdelitev Koreje na
dve okupacijski coni bo ostala
v veljavi.

Naznanilo vsebuje zagotovilo
glede koordinacije med povelj-
stvom ameriških in ruskih o-
kupacijskih sil v ekonomskih in
administracijskih ozirih. Usta-
novljena bo skupna ameriško-
ruska komisija, da uglaadi pot
politični neodvisnosti Koreje.

Poverjenišтво za italijanske kolonije

Državni tajnik
orisal načrt

Washington, D. C. 11. febr.—
Državni tajnik James F. Byrnes
je orisal načrt, nanašajoč se na
usodo italijanskih kolonij v Af-
riki. Te so Tripolitanijska, Cire-
najska, Eritrejska in Somaljska.

Načrt določa, da kolonije pri-
dejo pod desetletno poverjeni-
štvo organizacije Združenih na-
rodov. Po tej dobi morajo vse
dobiti neodvisnost. Byrnes je
izrazil upanje, da bosta mirovni
pogodbi za Nemčijo in Japonsko
sestavljene v 12 ali 18 mesecih.
Glavne točke načrta glede ita-
lijskih kolonij so:

Svet Združenih narodov bo
imenoval upravitelja in posve-
tovalne komisije za štiri koloni-
je. Vsaka komisija bo imela se-
dem članov.

Posvetovalne komisije bodo
tvorili reprezentanti Amerike,
Rusije, Velike Britanije, Fran-
cije in kolonij.

Upravitelj kolonij ne bo iz-
bran med reprezentanti štirih
velesil.

Navodila glede upravljanja
kolonij bodo dajali člani pover-
jenišтва Združenih narodov.

Četniki v ameriški armadi bodo razrešeni službe

Znanstveniki za
svetovno vlado

Peticija poslana
predsedniku
Trumanu

New York, 11. febr.—Promi-
nentni znanstveniki, pisatelji, i-
gralci in delavski voditelji so
poslali predsedniku Trumanu
peticijo z apelom, naj prevzame
vodstvo v gibanju za ustano-
vitev realne svetovne vlade za
preprečenje atomskih vojn v bu-
dočnosti. Svetovna vlada naj bi
uključevala parlament, eksek-
utivo, sodišče in zadostno vojaško
silo za vzdrževanje in zaščito
miru.

Peticijo je podpisalo čez tisoč
prominentnih oseb, med temi
dr. Albert Einstein, dr. Irving
Langmuir, Thomas Mann, Sin-
clair Lewis, Owen J. Roberts,
Charles Bolte in R. J. Thomas.

Podpisniki so naglasili v peti-
ciji, da ne more biti zadostne
obrambe proti atomski energiji,
če bi se uporabljala kot uniče-
valna sila. Iz tega razloga naj
Truman stori korake za razšir-
jenje oblasti in delokroga orga-
nizacije Združenih narodov. Pe-
ticijska vsebuje tudi predlog, naj
Amerika skliče konvencijo re-
presentantov držav, na kateri
naj bi bila sprejeta ustava sve-
tovne vlade. Ta naj bi prepove-
dovala izdelovanje atomskega o-
rožja in izvajala vrhovno oblast
v vseh zadevah, nanašajočih se
na vzdrževanje in zaščito miru.

Odločitev o jek- larski stavki

Mezdni dogovor
se obeta

Washington, D. C. 11. febr.—
Dolga živčna borba glede izrav-
nave mezdne spora med je-
klarsko unijo CIO in korporaci-
jami bo morda kmalu zaključena.
Pričakuje se, da bo predsed-
nik Truman izrekel odločitev
glede zvišanja cen jeklu in s
tem omogočil končanje stavke,
ki je bila oklicana pred 21 dne-
vi in v kateri je zavojevanih čez
750,000 delavcev.

Možnost je, da bo Truman na-
nadal tudi novo formulo glede
mezd in cen. Napoved je, da bo
Chester Bowles, načelnik urada
administracije cen, imenovan za
direktorja ekonomske stabiliza-
cije. Cena jeklu bo morda zvi-
šana za pet dolarjev na tono.

Vest iz zanesljivih virov pravi,
da je bil že sklenjen mezdni do-
govor med jeklarsko unijo in
korporacijami. Dogovor morajo
potrditi člani unije, preden stopi
v veljavo. Pričakuje se, da bo
jeklarska stavka končana ta te-
den.

Sedem ljudi zgorelo v požaru

Marquette, Mich., 11. febr.—
Sedem ljudi je zgorelo v požar-
u, ki je nastal v hiši, v kateri
so stanovali. Žrtve so bile Sta-
nislav Kruskuski, Nicholas Lai-
ne, James P. Murphy, Benjamin
A. McCann, Fred de Sautelle,
Axel Wickstrom in Henry Cook.

Japonski general Homma obsojen v smrt

Manila, Filipini, 11. febr.—Ja-
panski general Masaharu Hom-
ma je bil na obravnavi pred
ameriškim vojaškim tribunalom
spoznan za krivega kot vojni
zločinec in obsojen v smrt. Ta

Državni tajnik Byrnes
odgovoril na poroči-
la iz Nemčije

McNARNEY DOBIL
INSTRUKCIJE

Washington, D. C. 11. febr.—
Državni tajnik James F. Byrnes
je razkril, da bo ameriška arma-
da v Nemčiji "razrešila jugoslo-
vansko kraljevsko armado služ-
be." To je bil njegov odgovor
na poročila iz Nemčije, da so
člani te armade v službi ameri-
ških okupacijskih sil kot straž-
niki.

Byrnes je na sestanku s časn-
karji tudi izjavil, da 20,000 Po-
ljakov v službi v ameriški oku-
pacijski coni v Nemčiji ne tvori
organizirane sile. S to izjavo
sta državni in vojni departmet
pretrgala petdnevni molk o po-
ročilih iz Nemčije, da so Jugo-
slavani in Poljaki v službi ame-
riške armade.

Člani jugoslovanske armade
so se obvezali za borbo, ki naj
bi strmoglavila režim maršala
Tita v Beogradu in vzpostavila
kralja Petra na prestol. Byrnes
je dejal, da je v službi ameriške
okupacijske sile le 700 članov
jugoslovanske kraljevske arma-
de kot stražniki taborišč, v ka-
terih so nemški vojni ujetniki.
Ti nosijo na svojih uniformah
gumbe s sliko generala Mihajlo-
viča, bivšega poveljnika četni-
kov, ki so se borili na strani
Nemcev in Italijanov proti osvo-
bodilni armadi maršala Tita.

Vojni departmet je že instru-
iral generala Josepha McNar-
neyja, vrhovnega poveljnika a-
meriških okupacijskih sil v Ev-
ropi, naj razpusti jugoslovanske
stražnike.

Byrnes je dejal, da ga je vo-
jni departmet informiral, da
Poljaki, ki so tudi uspešni kot
stražniki taborišč nemških vo-
jni ujetnikov, nosijo stare ame-
riške uniforme. Departmet je
odredil prebarvanje uniform, da
se odpravi vtis, da so Poljaki
člani ameriške armade. Byrnes
je naglasil, da proces prebarva-
nja uniform še ni dovršen.

Poljaki v službi ameriške ar-
made vodijo propagando proti
židom, poljski vladi v Varšavi in
Sovjetski uniji.

Amerika mora imeti močno armado

Washington, D. C. 11. febr.—
General Dwight D. Eisenhower,
šef generalnega štaba, je dejal,
da mora Amerika vzdrževati
močno armado, dokler se svet ne
odpove uporabljanju oborožene
sile pri izravnavah mednarodnih
problemov in potežkoč. Eisen-
hower je govoril pred grupo po-
habljenih vojni veteranov.

Zene ameriških vojakov dospelo v New York

New York, 11. febr.—Na par-
niku Queen Mary, ki je dospel
v newyorško luko, se nahaja
1666 žen ameriških vojakov, ki
so se poročili v Angliji. Z nji-
mi vred je dospelo 668 otrok. Iz
New Yorka bodo žene odpotova-
le v države, v katerih se bodo
sestale s svojimi možmi.

Velika Britanija odlo- žila odobritev pakta

London, 11. febr.—Na seji čla-
nov britske delavske vlade je bil
sprejet zaključek, da se odobri-
te pakta z Ameriko glede ci

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inosestrstvo \$5.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

188

Ob Lincolnovem rojstnem dnevu

Danes, 12. febr., praznujemo rojstni dan Abrahama Lincolna, katerega je legenda po njegovi tragični smrti spremenila v največjega Američana. Naj njegovemu spominu, tudi mi posvetimo nekaj vrstic na tem mestu, kajti bil je v resnici zagovornik zatiranih, pristaša pravice in nasprotnik krivice.

Sicer je resnica, da se v vsaki generaciji rodi nešteto poedincev Lincolnovega duševnega in moralnega tipa, po srcu prav tako blagih in v etičnih nazorih prav tako čistih in odločnih. Toda v krivični človeški družbi je le redkokateremu sreča tako mila, da se povzpne na vidno mesto, da velikega vpliva. Mali Abraham Lincoln se navadno ne silijo v ospredje, niso deležni občega priznanja, kljub temu pa imajo za človeštvo velike zaslugе.

Vsak zagovornik zatiranih, vsak pristaša pravice in velikodušnosti, vsak nasprotnik krivice ima v sebi nekaj onih Lincolnovih veličin, ki so njega napravile nesmrtnega. To je tudi tista skrivnost, ki pojasnjuje, zakaj je Abraham Lincoln med preprostimi masami najbolj oboževan. Ako bi ne bilo malih Lincolnov, bi bil človek še na veliko nižjem klinu socialnega napredka. Resnica je, da bi brez malih Lincolnov ne bila zgrajena nobena delavska organizacija, posebno pa ne taka, ki je predvsem zgrajena na idealizmu, na sanjah po boljši človeški družbi.

Sploh je vsa Lincolnova veličina v tem, ker simbolizira vse, kar je dobrega v človeku in njegovem stremeljenju. Simbolizira boj za pravičnost in poštenost, simbolizira velikodušnost, katero je najbolj izrazil v besedah: "Z zlobo proti nikomur, z velikodušjem napram slehernemu." Te besede je izgovoril v najtežjih dneh, ko je na severu kipela masčevalnost napram jugu.

Dasi Amerika v njegovi dobi še ni poznala razrednega boja med kapitalom in delom, je on vseeno že takrat razumel ta boj in dejal, da je delo prej kot kapital, ali z drugimi besedami, da delo ustvarja kapital in zato mora biti tudi prej upoštevano. V kapitalistični družbi je seveda ravno obratno: kapital je vse, delu pa je odkazano le hlapčevsko mesto brez vsakih pravic.

*

Legenda o Lincolnovem siromašnem izvoru: da je bil rojen v borni gozdni koči v Kentuckiju, da se je kot otrok preselil s starši v Indiano, da je v svojih mladih letih kot pionir cepil drva in gradil pločevine v Illinoisu, da se je zaljubil v Ann Rutledgevo, da je bil sam svoj učitelj v branju in pisanju, kakor pozneje tudi v advokaturi—vse to je znano slehernemu amerškemu šolarju. Ampak takih ljudi je bilo v frontirski Ameriki faktično tisoče in tisoče. Toda v Belo hišo je prišel samo en Lincoln. Da se je to zgodilo, je bila zgolj slučajnost.

Lincoln je živel v času, ko so se nad Ameriko zbirali temni oblaki. Po civilizaciji je bila dežela faktično skoraj od vsega začetka razdeljena na dveje. Na jugu je bila zgrajena na telesnem suženstvu, na severu pa se je razvijala svobodno. Agitacija proti telesnemu suženstvu se je pričela že v kolonialni dobi. To vprašanje je postalo zelo sporno tudi na ustavodajni konvenciji, kjer pa so ga prebrdili s kompromisom.

Po sprejetju ustave in stvarjenju republike je vprašanje suženstva prihajalo bolj in bolj v ospredje, toda vzelo je še več kot pol stoletja, da je ta boj prišel do viška in se raztreščil v tragični civilni vojni. V začetku druge polovice zadnjega stoletja je v ta boj posegel tudi Abraham Lincoln in se postavil v znanih debatah s senatorjem Douglasom. Lincoln je bil sicer načelni nasprotnik telesnega suženstva, toda ni bil noben fanatik kot na primer Garrison Villard in več drugih. Videl pa je, da dežela ne more ostati napol suženjska in napol svobodna.

Toda sile, ki so privedle do civilne vojne, niso bile zapopadene toliko v ideološkem nasprotju napram telesni suženosti kot v trenju med dvema gospodarskima sistemoma. Največji nasprotnik suženjskega juga je bil tako zveni svobodni kapital in obratno. Zvezno vrhovno sodišče je leta 1857 sicer potegnlo geografsko črto med obema in tako zvali Dred Scottovi razsodbi, s katero se pa suženjski jug ni zadovoljil, kakor tudi ne svobodni sever. Med obema je moralo prej ali slej priti do odprtega boja.

*

Ker je tako zveni svobodni kapitalizem—finančni in industrijski—potreboval čim več prostora in svobode za svoj razmah, se je pričel grupirati okrog mlade republikanske stranke, ki je imela svojo prvo konvencijo leta 1856 v Chicagu. Po načelih in platformi se ni dosti razlikovala od demokratske stranke, katero so dominirali suženjski interesi z juga. Vsed tega so pristaši industrijskega in finančnega kapitala tudi organizirali svojo stranko—da jo bodo oni kontrolirali.

Kot pravi zgodovinar Charles Beard, so bili ustanovitelji nove stranke, stranke industrijskih in farmerskih interesov v veliki zategi, koga naj postavijo za predsedniškega kandidata na svoji drugi čikaški konvenciji leta 1860. Izbrali so si povsem slučajno Abrahama Lincolna, ker prvič je bil človek iz preprostih množic, ki bo vlekla tako pri farmerskih kot pri delavcih, drugič so ga pa smatrali, da je "safe"—da bo plesal kakor bodo oni godli.

Z Lincolnovo in republikansko zmago so prišli težki časi za deželo. Še predno je bil prerilski Lincoln ustoličen, je bil suženjski jug že v odprti revolti proti severu, sploh proti republiki. Lincoln je storil vse za preprečitev tega konflikta, kajti se je zavedal njegove tragedije. Toda ko mu je bila vržena rokavica, jo je pobral in rešil deželo pred razkolom. Šelo par let po izbruhu civilne vojne je izdal proklamacijo, s katero je odpravil telesno suženost. Ta boj je vodil s krvavečim srcem in si v njem spletel venec nesmrtnosti. Da mu na večer zmage ni upihnila življenja zlobna roka in ako bi mu bilo dano, da bi bil vodil tudi rekonstrukcijsko delo, bi med jugom in severom ne bila zadana tako globoka rana. Slava njegovemu spominu!

Glasovi iz naselbin

BOLNIŠNICA ZA SLOVENIJO

Cleveland, Ohio.—Ko pišemo svojcem v staro domovino, med drugim tudi izrazimo željo, da bi bili zdravi in zadovoljni. Tako se glasi običajno vsako pismo. Enako izražajo pisma iz stare domovine. Seveda, to je naša običajna pobožna želja in pri tem ostane. So li zdravi in bodo li zdravi?

Pisma, katera čitamo dnevno, nam povedo vse nekaj drugega. Namreč vsi, kateri so se nahajali po koncentracijskih taboriščih, vsi, kateri so se bojevali za svobodo naroda, na kratko rečeno: ves slovenski narod je danes podhranjen, prezebljen, tako rekoč izčrpan in posledice se bodo pričele kazati v kratkem. To posebno med mladino in otroci, kateri v času, ko so potrebovali tečne hrane, je niso imeli, ker so jo jim vzeli prvo fašisti, potem nacisti in povrh še za dobro mero domači izdajalci, kateri so v imenu vere in Boga kradli, ubijali in požigali. Vse to so delali s pohlepom, maščevanjem in ignoranco, po naročilu svojih predstavnikov, kateri se sklicujejo, da so postavljeni od Boga. Seveda, tako delajo tisti, katere je Bog udaril s slepoto!

Naj se povrnem k predmetu. Moj namen je ta: mi, kot sinovi in hčere slovenskega naroda v tujini, imamo bratsko dolžnost, da pomagamo svojim, pomagamo sorodnikom, pomagamo celotnemu narodu in ne samo trenutno, ampak tudi v bodoče! Verjetno je, da bo kateri čitatelj rekel, kaj pa še hočeš, saj pomagamo. Res je, da pomagamo, toda lahko rečem, da bi lahko še veliko več, ako bi se vsi zavedali, da nas je rodila slovenska mati. Toda na žalost temu ni tako. Veliko jih je, ki seveda govorijo slovensko, nimajo pa v prsih slovenskega srca, še manj pa slovenskega čuta.

Bratje in sestre, moj namen je, da bi Slovenci v Ameriki zbrali skupaj sklad, s katerim naj bi se v Sloveniji postavila opremljena bolnišnica, katera bi pospešila zdravstveno stanje našega naroda v staro domovino. Kako to doseči? Je več načinov. Recimo, da nas je v Ameriki približno 250.000 Slovencev in Slovenk. Torej, ako bi vsak dal samo dolar, kar ni nikakoli pretirana vsota, bi zbrali skupaj \$250.000. In ako pomnožimo to vsoto s 50, ker je valutni kurs 50 dinarjev za dolar, bi to zamlisel lahko realizirali.

Drug način je ta, da bi prodajali prostor v knjigi, katera naj bi bila nekako kot so naše programne knjige, ter se delila v štiri dele. To je zlat, srebrn, bakren, in navaden. Vsakdo, ki bi daroval \$100 ali več, bi prišel v zlati del. Drugi, ki bi darovali \$50 ali več, bi prišel v srebrni del, tretji, ki bi darovali \$25 ali več, bi prišel v bakreni del, četrty, ki bi daroval manjšo vsoto, bi prišel v zadnji del. In vsak darovalec bi imel priliko, da vpiše svoje ime, naslov, poklic in naslov in kraj, odkjer prihaja iz stare domovine? Ta knjiga naj bi bila taka, da bi bilo možno vedno dodati nove darovalce. Potem bi jo poslali v staro domovino v to bolnišnico, kjer bi bila na ogled vsem, kateri bi jo želeli videti in tako tudi imena darovalcev.

Dalje radi uspešnejšega in hitrejšega ter privlačnejšega pobiranja teh darov, naj bi se napravilo upravo bolnišnice, da bi izdala nekatere karte sorodnikom prispevatelja, da bi se lahko zdravili v tej bolnišnici ali kateri drugi.

Dalje je moj namen, naj bi ta pokret podvela organizacija SANS in pobirala prispevke po vsej Ameriki in Kanadi.

Torej rojaki in rojakinje v Ameriki in Kanadi, ko boste čitali ta dopis, preštudirajte ga, ter dajte svojo priporočilo. In nikar ne odlašajte, ker narod je potreben gnotne in moralne pomoči. Tudi moralna pomoč veliko šteje, posebno pa še v času kot je sedaj, ko mora narod vse nanovo pričeti. In končno,

ako ta ideja prodre in se uresniči, si bomo Slovenci iz Amerike postavili v staro domovino spomenik, kateri bo pričal, da je v Ameriki še nekaj rojakov, kateri čutijo narodno, kljub temu da so tu 25 ali več let.

H koncu naj se dodam, da naša postojanka 48 SANS in Progresivne Slovenke št. 1 in 7 še vedno pobiramo obleko, čevlje, hrano ali kar koli imate. Seveda tudi gotovino. Naša postojanka je v tekoči kompaniji spravila skupaj približno dve tona obleke in hrane za pomoč stari domovini. Še vedno je čas, da prinesete vaše. Naša postojanka se nahaja na 15616 Culcutta ave. ter je odprta vsako sredo in soboto zvečer od 7. do 9. ure.

J. F. Terbizan,
predsednik 48 SANS.

VSAKEGA NEKAJ

Detroit, Mich.—Naše avtomobilsko mesto Detroit so med vojno imenovali arzenalsko mesto. Sedaj pa ga imenujejo mesto stavk. Da je prišlo do sedanjih delavskih napokov, je največ kriva naša federalna vlada v Washingtonu, kajti pred zaključkom vojne se ni nič brigala za povojni program ter kontrolo cen življenjskih potrebščin. Namesto da bi podvela potrebne korake, so pa senatorji in kongresniki ali na področje. Še tistih par Trumanovih priporočil za polno zaposelnost in brezposelnostno podporo so ignorirali in pustili predsednika na cedilu.

Sedaj se vprašujemo, zakaj imamo toliko stavk. Zakaj? Cene življenjskih potrebščin so tako visoke v primeri s plačili, zato delavcu ni mogoče več shajati in rezultat tega so stavke.

Unijaki voditelji so šli pred industrijske magnate in jim pojasnili, da so mezde prenizke, zato jih morajo zvišati. Ker pa zastopniki velikih korporacij sploh niso hoteli slišati o kakem zvišanju mezd in vse zahteve enostavno ignorirali, je izvršni odbor CIO posvaril magnate, češ, da bo potrpljenje delavcev konec in izbruhnilo bodo delavske nepokoje, za katere bodo odgovorni trmasti predstavniki velekorporacij.

Druga izhoda ni bilo, nego da se je unijaki odbor obrnil do članstva, da dajo odgovor za glasovanje, ali so za stavko, ali ostanejo še nadalje v misirski, ki jih vodi vedno v globokeji prepad. Članstvo unije, CIO se je z ogromno večino izreklo za stavko.

Prva stavka je bila razglašena pri General Motors, katera ima upošlenih 200.000 delavcev v normalnih časih. Zastopniki unije CIO zahtevajo 30% zvišanje na uro. Korporacija je zahtevo enostavno odklonila. Vlada je nato priporočila 18c in pol zvišanje mezd, a tudi o tem noče kompanija slišati in tako je vsa stvar v zastoj, stavka pa se nadaljuje že tretji mesec.

Razumljivo, da so v stavki delavci najbolj prizadeti in težka je borba za izboljšanje življenjskega obstoja. Ako bo med delavstvom solidarnost in kooperacija, tedaj bomo zmagali in pridobili svoje zahteve. Prav danes, ko pišem ta dopis, so zastavkali delavci United States Steel of America. Prizadetih je od 700.000 do 800.000 delavcev, ki zahtevajo \$2 poviška na dan. Eksekutiva CIO in njen predsednik Murray se je prizadeval, da bi pridobil zvišanje brez stavke, a ves njegov trud je bil zaman, torej ni bilo drugega izhoda kot stavka v jeklarski industriji. Tudi to stavko bo delavstvo zmagovalo, ako bo solidarno in vztrajno.

Kakor je razvidno iz poročil, se stavke širijo po vsej Ameriki, medtem pa ves aparat vrhne plasti, časopise in radio, vehementno napada delavstvo. Sploh so se vsi kapitalisti in njihovi podporniki organizirali proti unijam, da bi jih uničili. Vlada pa hoče, da bi ostala kovala v volk sit. Težko in jako zgrešeno vlogo igra sedanja zvezna administracija. Sedaj

skuša uzakoniti drastične postavke, s katerimi bi preprečili stavke. Kaj nam bo prinesla bodočnost, tega še danes nihče ne ve. Vlada je že zvišala cene jeklu za \$4 na tono, toda delavci še niso prejeli nobenega zvišanja. Tukaj je dokaz, kaj nam je pričakovati od naših vladnih zastopnikov v Washingtonu.

Sedaj pa smo dobili še eno veliko avtomobilsko korporacijo, namreč Kaiser in Fragar Co. Ta korporacija bo izdelovala avtomobile in farmako erodje in stroje. Zapolnila bo od 10.000 do 15.000 delavcev. Ta nova korporacija se je takoj pogodila z unijo, pristala na 18c in pol zvišanja ter nagrade od vsakega avtomobila, kar bodo prejeli le dotični delavci, kateri se ne bodo udeležili divjih stavk. Ta korporacija bo zaeno zgradila hiše za delavce, posebno za one, ki so se preselili iz Californije. Teh je prišlo 2.500.

V Detroitu je sedaj v teku boj med šolskim in cerkvenim odborom. Slednji zahteva verski pouk v tistih šolah, ki jih vzdržuje mesto. Mestni šolski odbor se upira in odklanja verski pouk ter se sklicuje na ameriško ustavo. V nekaterih šolah so učitelji vpeljali molitev pred poukom in po pouku, poleg tega pa so razdelili med učence male molitvenike.

Šolski odbor je nastopil proti temu in prepovedal vpeljavanje molitve, sedaj pa ga zelo kritizirajo fanatični starši in zahtevajo verouk v šolah. Bojazen je, da bi verski fanatiki uspeli, ker imajo tudi v šolskem odboru pristase. Torej Evropa se o tresa verskih dogem in fanatične hierarhije, demokratična in svobodna Amerika, ki se tako postavlja s svojo civilizacijo, naj bi pa pričela bresti v temo nazadnjajstva.

Ni se čuditi, da je papež obdaril Ameriko kar s štirimi kardinali. To je dobra verska diplomacija. Pred nekaj tedni je pisal Joško Oven v Proletarcu, da nas je papež obdaril s štirimi rdečimi kardinalskimi klobuli. Pred nekaj dnevi sem pa čital v Detroit Newsu, da morajo ameriški škofje nominirati kardinala. Sedaj se morajo imenovani kardinali odpeljati v Rim po klobuke. Peljalo se jih bo z aeroplanom kar deset, katerim bo načeloval detroitski škof Mooney, kateri se bo prvič vozil z aeroplanom. Torej, danes kardinali tudi verujejo v tehniko. Pred sto leti so vsako novo izjaddbo proglasili za hudičovo delo in če so mogli so iznajditelja spravili izpod nog ter izjaddbo uničili. Torej tudi oni počasi napredujejo.

V Detroit Newsu sem tudi čital, da so medicinski eksperti zahtevali Mussolinijevo možgano, nakar se je neki italijanski zdravnik spravil nad Mussotovo glavo in mu izkopal možgane že potem, ko je bil štiri dni mrtev. Možgane so potem preiskali ameriški zdravniški izvedenci. Kaj so našli? Poročilo pravi: da nobenih posebnih znakov, ki bi kazali, da je bil Benito kaj bolj razvit kot povprečen človek. Torej kakšne možgane so imeli ljudje, ki so ga imeli za nadčloveka? Resnica je, da vse mine in tudi ta zaslepenost je minila.

V Prosveti čitam že dalje groznejša pisma iz vseh krajev naše stare domovine. V vseh pismih je dokazano, da so bili največji izdajalci duhovniki in njihovi podrepani. Pridružili so se italijanskim in nemškimi morilem in izdajali svoj narod, kateri je težko delal in s krvavimi žulji vzdrževal samostane škofije in župnije.

V prvih poročilih iz Jugoslavije smo čitali, da so Nemci prišli preganjati 40.000 duhovnikov, nun in verskih bratov. Koliko je bilo hlapcev, dekel in kuharic, poročilo ni povedalo. Prehtajmo to ogromno breme na rami naroda, ki šteje komaj milijon in pol. Ni se čuditi, da smo Slovenci bežali na vse strani sveta. Ali ni že čas, da pričnemo ta pridni, ponižni slovenski narod delati za sebe, si zgradi boljše življenje in boljše bodočnost?

Slovenecem v staro domovino se nudijo vsi pogoji, da se otresemo nekdanjega bremena. Prepričan sem, da ga ne bo nihče več držal v ponižnosti, temveč se bo otresel vseh, ki so ga zavajali in držali v temi. Živela svobodna jugoslovanska republika!

Anton Jurca.

O GOSPODARSKIH IN SOCIALNIH ZADEVAH

Bellingham, Wash.—Zunaj našetava sneg in dež; je premrzlo in prežodaj za dalo na vrtu.

Čitam Prosveto. Posebno me zanimajo pisma iz stare domovine—rečem le: srečni smo, da smo tukaj, čeprav nam ne gre vse kot bi radi! Sedaj, ko je končno izgnan sovražnik iz slovenskih krajev in se je narod globoko odahnil ter veseleč se zlate svobode, za katero je toliko žrtvoval, pa mu jo kratijo zavezništvi, kar se tiče Primorja. To je nekaj nerazumljivega. Seve, to delajo v imenu—demokracije... Zdi se mi, da bo vsa ta igra rodila baš nasprotno. Zavezništvi na ta način sami pehaajo narode v naročje sovjetov.

Kateri od tistih narodov, ki so še pred kratkim imeli zaupanje v zavezništve, bi bil v času vojne verjel, da jim bodo baš oni kratili svobodo? Le kako si naj ti narodi razlagajo demokracijo? Vsa ta svetovna trustna igra je tako zapletena z našimi stavkami, da se ne more navaden zemljan razvzvižati. Pravimo, "naša Amerika, bogata Amerika"... Pa kaj se zgodi? Na eni strani bogastvo brez primere, da ima nekdo toliko dohodkov, \$168 na uro, na drugi strani pa se boji za boljši življenjski obost.

Nekdo omenja v svojem dopisu, da je organiziranih 15 milijonov delavcev. Če bi bilo res tako, potem samo pomislimo koliko bi proizvedli 15 milijonov delavcev v kooperativah, namreč če bi bili resnično organizirani in zastopani v postavodajnih zbormah. Koliko denarja so plačali še svojim voditeljem v teh letih! Ako bi bil ta denar obrnjen delavcu v prid, bi bila že marsikatera industrija pod upravo delavcev. Če pa že to ne, bi pa vsaj dosegli toliko, da ne bi bili stalno v strahu pred negotavo bodočnostjo. Dosegli bi, da bi kongres obdavič ene, ki imajo preveč dohodkov. Zakaj pa ima kongres toliko denarja za druge stvari, ki so manj potrebne kot pa zavarovanje delavcev? Le pomislite, koliko je dal kongres za posojila Angliji, ki pa ga ne bo nikoli povrnila, vsaj vsega ne.

Dobro vidim, koliko si prizadevajo v kongresu za delavstvo. Tako bi moralo biti po vseh državah. Kakšne delavske organizacije pa so to, ki nimajo moči stopiti na prste roparjem? Kaj pomagajo stavke posameznih strok, če pa na koncu vedno zmaga lastnik še z večjimi profiti, dočim 15 milijonov delavcev nima moči, da bi prišli kateri koli veliko kompanijo ali trust, da bi pokazal knjige, da bi ameriška javnost zvedela, koliko profita je nagradil. Vem, tukaj je sedaj vprašanje, kaj bi bilo, če ne bi bili organizirani? Mnogi bodo trdili, da bi bili delavci brez organizacije pritisnjeni ob steno kot navadni kuliji ali sužnji, da bi morali delati dolge ure za tako plačo kot bi jo bil podjetnik sam pri volji plačati.

Taka domnevanja so brez podlage. Če bi res do kaj takega prišlo, potem bi izbruhnila taka kriza in gospodarski polom, da bi bila vlada prisiljena stopiti vmes in napraviti red. Država, industrija, farmerski pridelki in vse drugo je direktno odvisno od vaše plače, od vašega denarja, ali z drugo besedo: od cirkulacije denarja. Čim več denarja dobi navaden, preprost delavec, več ga potrebi, to se pravi, da njegov denar kroži in na tem kroženju dežela uspeva, ne na onem, ki je kje na varnem. Tisti denar je mrtev in nima nihče koristi od njega, niti lastnik sam ne, dokler leži kje v blagajnah.

Slišali smo predsednika Trumana, ko je povedal, da pome-nijo majhne plače delavcev manjšo kupno silo. Čim manj je kupcev, tem manjši je tudi profit in zakladniški tajnik je primoran znižati tudi davke, kakor tudi vsi drugi, kajti cene padajo povsod navzdol.

Tako vidimo, da manjše plače ne morejo biti kot so in kdo ve, kaj pride v tej gonji za profitom—mogoče pride do poloma kot smo ga imeli l. 1929, kajti če bi šlo naprej kot gre sedaj, potem bomo kmalu vsi ob vse prihranke. Vsaka stvar je 50% dražja. Marsikdo je imel v načrtu po vojni popraviti, predelati ali nanovo postaviti stanovanje ali kaj drugega, sedaj pa je moral odložiti na poznejši čas. Tako udarijo stavke delavstvo

samo. Trusti se teh stavk ne boje, kar se oni boje, je, da bi 15 milijonov delavcev pritisnili na kongres, in sicer, mi bomo moderna stanovanja, bomo oskrbo in socialno zavarovanje zase in za naše družine itd.

Dežela je dovolj bogata, ampak dokler so delavci pod vladjo, morajo ubogati... Sicer pa ni moj namen koga odvračati od unije. Če so dobre za toliko število ljudi, potem so tudi za me. Povem samo kar mislim: izkušeni in splošnega ameriškega življenja, to je od l. 1911 čez 20 let v U. M. W. A.

Vprašanje, "zakaj je to?" se sam ob sebi poraja. Y svetovni trust je v boju na življenje in smrt proti svojemu soprotniku. Kdo je ta nasprotnik? Gotovo ne unije pod sednjim vodstvom. Če bi bile, tem bi jih kapitalisti že davno uničili, kakor so I. W. W. bena skrivnost ni, da je sedaj premogarska unija nekaka prestraža, da se ne zakoti "boljši vizev" v organizaciji. Tako dim, a ne ponujam nikom svojega mnenja. Na misel pride večkrat tista rečenica, pravi, kogar hočejo bogovi uči, ga najprvo oslepe. To lja tudi za mednarodne truste, ki ne vidijo, da si sami sebe kujejo grob. Če bi oni videli, se danes godi po svetu, posebej v Rusiji, potem se ne bi obotljali ugoditi zahtevam delavcev.

Ta nepokoj delavstva ustvarja upor! Kapitalist noče priznati, da je sistem profita priljezel vrh, na luno pa še ne more. deti noče, da je že dvakrat skušal uničiti nasprotnika, vsakokrat mu je spodletelo, "falirali"... Nasprotnik dopazi in je pripravljen na naskok... Ne, trusti ne vidijo drugega kot profit! Vprašanje—koliko časa?

George Gornik

ZA POMOČ ŠOLSKI MLADINI
Cleveland, O.—Progresivni Slovencev krožek št. 1 smo motivirale na novembrski s-kaj bi storile, da bi zbrale denarja in pomagale junaki goslaviji. Potem smo skleni da vprašamo pri dramskem čstvu "Anton Verovšek", če bili pripravljeni prisločiti na pomoč in vprizoriti kak igro. Seveda je predsednik koj sklical sejo in pojasnil, kaj gre.

Udeležba na seji ni bila v-ka, vendar sklepna in sklepno, da radevolje pomagajo pomoč Jugoslaviji. Za igro je prevzel Joe Godec in izigro "Stari grehi", katera vprizorjena dne 17. februar. Večji del preostanka bo za moč šolski mladini v Sloveni.

Igra "Stari grehi" je bila igra na v Clevelandu že pred več-če se ne motim, zadnjič l. 1915 v Euclidu. Od tedaj pa je mis-že 15 let, po 15 letih pa gre mis-sikdo rad pogledat ponovno bro igro. Zagotavljam vam, da boste zopet enkrat prav iz nasmejali, kajti igra "Stari hi" je skozi in skozi prepleta z živim humorjem.

Predstavite si stare samogospode, kateri ne morejo sk- da so pili iz velikih čas življen Samci so konzul, polkovnik tovarnar, kateri obujajo spomine pri čaju. Najzanimiv-ši prizor je, ko si razkrijejo drugemu, da so očetje ene in deklice. Slučaj usode pa je peljal to hčerko za gospodinj- konzulovo hišo. Akoravno se našajo na svoje 35-letno nez- družljivo prijateljstvo, se kmalu razbilo, ako ne bi bil konzul dalekovidnejši kot polkovnik in tovarnar.

Končno pa se je izkazalo, ko jih je v mladosti vlekla nos neka prebrisana Tončka, so ji 23 let plačevali za otro- katerega ni bilo nikjer. Ko odkrili, da ni nobeden oče in sooče, jim zaplapoln zopet m- dostna kri po žilah ter se ho- ženiti z njihovo navidezno b- ko. Tekmujejo med seboj, ka- ri je mlajši, dasiravno so vsi t- je že prekoračili petdeseto l- se radi oženili z namišljeni h- ko oz. gospodinjji, jih ta vleče- nos tako močno, da nobeden- ve, kateri je najbolj zaljublje- vanjo, a nazadnje se konča t- da jim Ema predstavi svojega- dolgo izbranega ženina Rudol- Kakšno razočaranje bo v- vzelo tri samske gospode, b-

(Dolje na 3. strani)

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal

dr. Ivan Tavčar

(Nadaljevanje)

"Lonec repe boš že skuhal," se zajezi Zupan, "ali prav soliti je ne boš vedel!"

Volkonski je miril: "Tudi mladina ima pravico govoriti, ali v gotovih mejah."

"Tudi na tem mestu ste izpregovorili pametno besedo, svetlost," se je oglašil Jereb. "Kaj misli ljudstvo? To je ravno, da nič ne misli. Vprašam s pravico, imamo li sploh kaj ljudstva? Ali je ta tolpa, ki se rodi in umira po umazanih kočah, sploh ljudstvo? Ima li kaj misli? Nobene! Ima kaj občutka? Samo za skledo, ki ni nikdar polna, in pa za strah pred hudičem, katerega so ji vabili v glavo, da jo laže daviho in peste. Je li ena kaplja krvi v teh izsesanih in stlačenih telesih last ljudstva? Nobena!"

"Izdajalec!" se je razljutil Metelko.

"Tepec!" je rohnel Zupan.

"Laznivec!" je vpil Prešeren.

Pa tudi Jereb je vpil: "Da, da, svetlost! Nad tem ljudstvom sem že davno obupal. In vi vsi, ki kričite nad mano, kakor so kričali Judje nad Kristom, vi vsi se še radi povrnate k nemškim jaslom! Dixi!"

Jeza je prevzela Zupana, ki je itak že pil preveč vina, da so se mu udile debele solze po obrazu.

"Gospodje," je zastokal, "ali sploh vemo, kaj hočemo?" "Ne vemo!" In tu je udaril z roko po mizi, da je zaženketalo steklo na nji.

Utihi so, ker so občutili, da niso brzdali divje svoje strasti.

"Na tem polju torej tudi needinosti!" je izpregovoril knez zamolklo.

"Tako je, svetlost!" je odgovoril Smole. "Ni je misli v Kranjcih, ki bi obenem živela v dveh glavah."

"Kje vam je iskati spasištev?" je vprašal Volkonski. "In vaši svečniki?"

Ravno takrat so se vrata lahno odprla. V sobo je pomolil Ciril Erbežnik koščeni in izstradani svoj obraz. "Aha!" je zahrešal. "So že skupaj! Vino pijejo, prav kakor sem mislil! Svoj ogoljeni cilindriček je vrgel v kot k peči. Pa še enega sem pripeljal—Cumpeta, deficit entristerja! Le korajžo! Vilhelm, le noter!"

Ker se iz predsobe ni nihče odzval temu pozivu, je odprl gospod Ciril vrata na stečaj ter potegnil nekoga v sobo, ki pa se je nekako obotavljaj in branil. Privlečen je bil Viljem Cumpeta, pensionist iz mestne župe pri sv. Jakobu. Istotako klavirna prikazen kakor Ciril Erbežnik. Svoj cilindar je premikaval v roki ter izpregovoril v stiski: "Ta me sili! Jaz bi ne bil prišel!"

"Kaj se boš sramoval, zgaga plešasta!" To rekel mu je potegnil gospod Ciril cilindar iz rok ter ga vrgel k onemu v kot.

"Samo glej," je kričal, "da mi ga ne zamenjaš potlej! Moj je nov, Cumpeta, tvoj pa je že malo ponošen!"

"Sedaj pa sediva!" Od nekod je privlekel dva stola ter ju potisnil k mizi. Na enega je potlačil Cumpeta, na drugega pa je sam sedel.

"Mimo sva prišla! Pa se mi je zdelo, da nekaj vpijete tu gori! Hudimana, sem dejal, ta bi bila čudna, če bi s Cumpetom ne dobila ko-

zarca vina tu gori, pri prijatelju Smoletu, ki ima polne mošnje in polne sode! Kaj se boš držal, Cumpeta! Pij rajši!"

In pograbil je Kastelčev kozarec ter ga postavil pred svojega prijatelja. Sam pa je pograbil po Zupanovi čaši. Dvignil jo je proti oknu ter siknil navdušeno: "Čisto je in svetl se kot cekin!"

"Hvaljen bodi Jezus, ki nam ga je ustvaril!" S temi besedami je izpraznil čašo. Tudi Cumpeta se je z obema rokama oklenil polne posodice ter jo potem s tresočo roko vzdignil k ustom.

"Na vekomaj amen!" Do zadnje kaplje je izpraznil kozareček.

Ko sta bila nekaj kozarčkov izpraznila ter pogasila najhujšo jezo, sta opazila, da družbi nista dobrodošla. Malo sta bila v stiski.

"Dobro je vino," je jecjal Ciril, "le pij ga, Bile!"

"Dobro in rado teče!" je pritrdil Cumpeta.

Takrat se je oglašil Zupan: "Vidite, svetlost, to je naše svečeništvo!"

Te besede so razkačile Erbežnika: "Privoščil nama kapljico vina, Zupan! Saj ga Bog res ni ustvaril samo zate!"

Obrnil se je proti Cumpetu: "Grdo naju gledajo, Bile! Zdi se mi tako!"

"Naj, če hočejo," je godrnjal Bile, "vino je pa le dobro!"

Ali Zupan si ni dal zatlačiti ust: "To je naša duhovščina, knez! Ko se je obdrnila in obrabila v življenje, jo vrže škof v kot prav kakor staro metlo. Na stara leta mora naše svečeništvo beračiti, če noče od gladi poginiti!"

Ciril in Bile sta med tem prav pridno pila in vince jima je zlezlo v možgane.

Kdo berači? se je zadržal Erbežnik. "Morda z Biletom pri prijatelju Smoletu ne velja ravno toliko kolikor ti, Zupan?"

Tudi Cumpeta se je oglašil: "Kaj boš godel, Zupan? Si ti morda na svetu že kaj izkusil? Ničesar! Malo tistega svetega plama trgaš lemenatarjem, pa je vse! Midva s Cirilom sva pa Bogu služila! Ti boš nama očital, da beračiva! Spaka!"

Kadar je bil Bile Cumpeta vinjen, je bil v govorici zelo oduren in tudi kiel je rad. V istem hipu je udaril z roko po mizi: "Ti boš nama očital, da beračiva! Ti črni hudič ti!"

Zupan je lahko dušno prenesel ta izbruh. Pristopil je k Erbežniku, mu zavil rahlo roko ter izpregovoril: "Vedel sem, da danes nimaš srečec!"

Podoben užaljenemu kralju se je dvignil gospod Ciril s svojega sedeža: "Odriniva, Bile! Tu naju žalijo!"

Tudi Bile je vstal: "Poštenemu duhovniku najhujši sovražnik je—far!"

"Izpijiva in pojdiva!"

Pograbila sta vsak svojo kupo ter jo izpraznila pred odhodom.

"Saj sva bila tako k Pliskotki namenjena!" je odgovoril Ciril. "Že zadnjič me je povabila. Včeraj je krala. A Pliskotka je ženska, ki tudi božjim duhovnikom kaj privoščil. Pojdi, Bile!"

(Dalje prihodnjič.)

mogla več vzdržati, je bila preseljena v kočevske gozdove in je tu pod imenom "Urška" svoje delo nadaljevala prav do italijanske kapitulacije. "Urška" je bila zelo močna in je delala za vso ljubljansko pokrajino, posebno pa za tista področja, kjer je bilo okupatorjevo nasilje največje.

Prva prava partizanska tiskarna v pokrajini pa je nastala v začetku leta 1942. Stroj iz "Podmornice", ki zaradi ljubljanskega žičnega bloka ni mogel več delati, so prenesli v Dolomite in v dolomitkih hribih se je delo nadaljevalo. Vendar se ta tiskarna zaradi izredno težkega položaja sredi okupatorjevih postojank ni mogla razviti, teža dela je ostala na ciklostilskih tiskarnah.

Popolnoma nov razvoj v partizanskem tisku v Ljubljanski pokrajini je nastal s kapitulacijo Italije. Takrat sta bila evakuirana dva velika tiskarska stroja, prvi iz Kočevja, drugi iz Novega mesta. Ta stroja sta postala glavna moč dveh centralnih partizanskih tiskarn: "Triglava" in "Partizanske tiskarne".

"Triglav" izvira iz kočevske tiskarne. Iz Kočevja je bila tiskarna evakuirana konec oktobra leta 1943. Evakuacija se je vršila v treh etapah. Posebno težka je bila zadnja etapa. Dne 28. oktobra je namreč prevoz napadla nemška aviacija, vendar brez uspeha. Prevoz je močno ovirala tudi nemška ofenziva proti osvobodjenemu ozemlju, ki je bila takrat v polnem teku. Zato je bilo treba velik del tiskarskega materiala skriti po gozdovih. Samo del prevoza se je v najbolj kritičnem trenutku že nahajal na sedežu "Triglava", kjer je mali tiskarski stroj že tekel. 30. oktobra so Nemci prišli v neposredno bližino tiskarne in napadli stražo. Mali stroj je bilo treba hitro demontirati in skriti. Ko se je nemška ofenziva v naslednjih dneh poglobila, je "Triglav" takoj nadaljeval s svojim delom.

Del tiskarskega materiala je med nemško ofenzivo propadel. Nemci so našli tudi veliki tiskarski stroj in ga poškodovali, vendar ne toliko, da bi se ne dal popraviti. Po ofenzivi je bila prva skrb tiskarjev izgraditev in izpopolnitev "Triglava". V mrazu in snegu je bila postavljena majhna baraka, spalnica, kuhinja in delavnica. V mrazu in snegu so tiskarji pobirali po gozdu skriti tiskarski material in ga po več kakor 10 ur dolgi poti vozili: in nosili v "Triglav". Sredi meseca decembra je bilo delo opravljeno. Ves rešen tiskarski material je bil zbran in urejen.

"Triglav" se je dokončno izpopolnil v mesecu maju leta 1944, ko je bil pripeljan v tiskarno še veliki tiskarski stroj, ki je bil prejšnji jesen evakuiran iz Novega mesta. Sicer tudi med zimo ni počival, vendar je bilo njegovo delo zaradi prevelike okupatorjeve bližine preveč ovirano.

Prevoz velikega tiskarskega stroja se je izvršil po ozkih, do skrajnosti slabih poteh. S prevozom je bilo izvršeno delo, za katero bi v mirnem času, vsakdo rekel, da je nemogoče. Tudi 1200 kg težak podstavek so partizanske roke spravile na svoje mesto.

Na deželi se je posebno razširila preprostejša ciklostilska tehnika. Že leta 1941 je bila v njo preprežena vsa ljubljanska okolica, posebno v vrhniški smeri. Ciklostilske tiskarne so bile ustanovljene tudi v vseh podeželskih mestih. Leta 1942 so bile okolišne ciklostilske tiskarne že tako močne, da so lahko zadostile potrebam svojih področij.

Vzporedno s temi so se razvijale tudi vojaške ciklostilske tiskarne, saj je skoraj vsaka vojaška enota izdajala svoj list. Z ustanovitvijo brigad je vojaški tisk še posebno narasel. Ta tisk ni bil namenjen samo vojski, ampak tudi področju, na katerem je vojska operirala.

Razvoj ciklostilskih tiskarn v pokrajini je nekoliko prekinila italijanska ofenziva v avgustu in septembru 1942. leta. Ta vihar pa je srečno prestala tiskarna v Stični, ki je takoj po ofenzivi izdala zelo mnogo partizanskega tiska. Ko v Stični ni

"Triglav" natisne vsak mesec štirikrat "Slovenskega poročevalca", enkrat na mesec "Kmečki glas". Oba časopisa izhajata v velikem časopisnem formatu v nakladi 10.000 izvodov. Nadalje tiska mesečnike kvartne formatata: "Našo ženo", "Mladino", "Mlado pest", "Slovenskega pionirja", "Novi rod", "Delavsko enotnost", različne brošure, letake, lepake in formulare.

"Triglav" je partizanska tiskarna v pravem smislu. Postavljen in urejen je bil z velikimi žrtvami in naporu sredi nemške ofenzive. Njegovi delavci, ki jih je 70, žive kot na otoku, odrezani od sveta. Pot iz partizanske tiskarne je namreč tako redka, kot da je ni. Partizanska tiskarna tudi obiskov ne pozna. Edina nit, ki pelje do nje, je ozka steza partizanskega kurirja, ki prinese rokopolj in odnese tiskan časopis. Druga pot, po kateri prihaja hrana in obleka ter zdravila, je prav tako skrivnost Centralne tehnike, za katero nihče drugi ne ve.

Življenje tiskarjev v "Triglavu" je trdo. Posebno vode pogrčajo. Te velikokrat ni niti za kuhinjo. Toda v "Triglavu" vlada tovarništvo, kot ga je redkokoli najti. Požrtvovalnost, za vest, da je treba delati in delati.

Ko pozimi mali tiskarski stroj ni mogel izvršiti vseh potreb, so iznajdljivi tiskarji uporabili krtačni odtisk in ga tehnično tako izpopolnili, da so z njim naredili na uro prav toliko izvodov, kot jih je zmogel tiskarski stroj. V istem času so uvedli primitivno stereotipijo, s katero so prav tako dosegli lepe uspehe.

Resno tiskarsko delo, ki nikoli ne zastane, razvedri kulturni večer, pesem, vest, ki pride iz sveta in ki pove, da delo ni zastoj, da je blizu zmaga, pri kateri je pomagal tudi "Triglav".

Druga velika centralna tiskarna je "Partizanska tiskarna". Razvila se je iz ciklostilske tiskarne "Urška", ki razpolaga tudi z malim tiskarskim strojem. Ta stroj je njen najdragocenejši predmet. Tiskarji mu pravijo "kolovrat". Na zunaj zelo smešno izgleda in je bolj podoben kupu železja kot stroju. Toda ni čudno, če je tak, saj je partizanski veteran, ki med svojo družino nima tekmeča. Več kot milijon odtisov je že v njegovi partizanski službi steklo skozi njegove valje. Veliki tiskarski stroj, ki je ponos tiskarne, je tisti, ki je bil evakuiran iz Kočevja in so ga Nemci ob ofenzivi poškodovali. Naši tiskarji so ga popravili in prepeljali v "Partizansko tiskarno". Pogon v tiskarni je na ogled in nafto. Tiskarna ima svojo elektriko. Čeprav je modernejša in večja kot "Triglav" in so njeni življenjski pogoji ugodnejši, je vendar "Triglav" zaradi posebnega partizanskega značaja bolj drag našim tiskarjem. Zgrajen je bil z večjimi žrtvami. Žrtve so pa kot dragocena platina na žlahtni kovini. V "Partizanski tiskarni" dela 80 ljudi.

(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

ALTERATION WOMEN

With better coat, suit, dress shop. Experience - Permanent Good salary

THAT LEVITT SHOP

546 Diversey Pkwy.

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA STANE SEDAJ \$3.00

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku: ponahod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je haka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 16th Street

New York 11, N. Y.

Razni mali oglasi

ZEMLJA NA PRODAJ V FONTANI

Na prodaj imam zemljo med pomarančnimi in vinogradskimi nasadi. Cena je \$800.00 akre. Zemlja je oddaljena le miljo od sredine mesta, dve milje do Kaiser Steel Plant tovarne in le tri bloke od Slovenske dvorane. V tej okolici je naseljenih nad 100 jugoslovanskih družin. Za vsa nadaljna pojasnila pišite na naslov: PAUL KENDA, 336 W. Arrow Blvd., Fontana, Calif.

—(Adv.)

JANITRESSES

for OFFICE BUILDING 8 P.M. to 1 P.M. - Good Pay

Apply

64 W. Randolph

Mr. Schultz

LIGHT FACTORY WORK

Girls for bench and machine work

48 hour week - Paid vacations

CURY MFG. CO.

538 So. Dearborn

POWERS SEWING OPERATORS

Company not too large

Congential surroundings

Clean Light Work

Five Day Week

8:00 A. M. to 4:30 P. M.

See Mr. Brown

BENNET-LANDON-WEB

COMPANY

2430 No. Oakley

HAND COIL WINDERS

BOBLIN AND

TRANSFORMER WORK

Good Wages

• Paid Rest Periods

5½ day week

ELECTRICAL

WINDINGS INC.

2015 No. Kolmar

Razni mali oglasi

RADIO REPAIR MAN NEEDS

A GOOD CAR

for maintenance work.

Price no object

Call VINCENNES 3901

VENETIAN BLIND WOMEN

Experienced—Roller Coating Work

TOP SALARY OFFERED

Ideal working conditions

ECONOMY SHADE CO.

4100 S. Central Park

EGG BREAKERS

GIRLS AND WOMEN

LIGHT WORK

No experience necessary

65c per hour

Apply

JOE LOWE CORP.

Egg Breaking Plant

2542 Elston ave.

ALI GLEDATE ZA DOBRO

PLAČO IN STABILNOST!

Telefon kompanija ima neke

takih prilik

za

HIŠNICE

(JANITRESSES)

Takoj od začetka plača 70c na uro

po treh mesecih 75c na uro in po

šestih mesecih po 80c na uro.

ŽENSKJE ZA ČIŠČENJE V VSEH

DELIH MESTAH

Delovne ure od 5:30 pop. do 12

ure ponoči.

POMAGALKE V JEDILNICI

KUHARICE V KAFETERIJ

POTREBUJEMO

NOVA VISOKA PLAČA

Oglašite se pri

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

v upošlovalnem uradu za ženske

v prtiljbu

309 W. WASHINGTON ST.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priložiti vden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveto stane za vsa enake, za člano ali nečlano \$6.00 za eno leto naročnine. Kar pa člani še plačajo po anketu \$1.30 v tednik, so jim te prišteje k naročnini. Torej plačate za vsakega člana, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad štiral list vsak dan. Pojemilo—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:	
Za Zdrav. državo in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je.....\$7.50
1 tednik in.....4.80	1 tednik in.....6.30
2 tednika in.....3.60	2 tednika in.....5.10
3 tednika in.....2.40	3 tednika in.....3.90
4 tednika in.....1.20	4 tednika in.....2.70
5 tednikov in.....nič	5 tednikov in.....1.50
Za Evropo je.....\$3.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2637 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1. Ime.....Čl. družita št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripisite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2.Čl. družita št.....

3.Čl. družita št.....

4.Čl. družita št.....

5.Čl. družita št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

TISKARNA S.N.P.J.

—sprejema vas—

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvašk